

1**Terepasztal****Fejlesztő hatás**

Kreativitás, vizuális kultúra, szövegértés, asszertivitás és együttműködés, mérés és matematikai kompetenciák fejlesztése

Életkori ajánlás   **Időkeret**

7. évfolyam

Hosszabb időszakot
felölelő projekt**Eszközigény**

Boldog békeidők tabló és annak hátoldala, papír/gyurma/gyufásdoboz stb., jegyzetfüzet, íróeszköz, filcek, olló, ragasztó, alternatív források

A gyakorlat leírása

Ebben a projektben a témakör 1. (Budapest, a világváros), valamint 6. (A magyar millennium) témájához kapcsolódóan ajánlunk ötletet. Készítsük el közösen, egyszerűen a Városliget makettjét, terepasztalát! Heterogén csoportokba osztjuk a tanulókat, akik ezt követően kooperatív technikákkal feldolgozzák a forrásokat (szövegek, képek, videoforrások stb.). A Városliget korabeli alaprajzának kialakítása után az általunk választott technikával készítsük el a méretarányos makettet. A legegyszerűbben egy-egy gyufáskatulya, építőkocka helyettesítheti az épületeket, de komoly kivitelezésre is lehetőség van (makettfákkal, épületmodellekkel). Az elkészült művet be is mutathatjuk egy tehetségnap vagy éves iskolai kulturális bemutató keretében.

2**Iskolatörténeti kutatás****Fejlesztő hatás**

Szövegértés, önálló szövegalkotás, vizuális kultúra fejlesztése

Életkori ajánlás   **Időkeret**

7. évfolyam

45 perc + változó perc

Eszközigény

Boldog békeidők tabló, jegyzetfüzet, íróeszköz, források

A gyakorlat leírása

A gyakorlat során az 1868-as iskolatörvényhez kapcsolódóan végezhetünk kutatást. Utánajárunk, milyen hatása volt a mi intézményünk életére/születésére a népiskolai törvény. A tanulók dolgozhatnak csoportban, párban, de akár önállóan is. A pedagógus segítheti a munkát azzal, hogy előzetesen összegyűjti a forrásokat vagy megadja azok fellelhetőségét a diákok részére. A projektum lehet esszé, kiselőadás (egy-egy jubileumra), vers, novella, ami egy-egy történetet dolgoz fel, kisfilm, interjú, plakát. Az ellenőrzést javasoljuk közösen elvégezni, hogy az elkészült produktumok egy közös projektbe épülhessenek bele. A bonyolultabb projektumok elkészítését lehet önállóan otthon végezni (rendszeres pedagógusi ellenőrzés mellett), de akár vizuális kultúra, technika-technológia vagy magyar irodalom óra keretében is.

3**„Magyar vagyok, magyar;
magyarnak születtem”**

Fejlesztő hatás

Szövegértés, térképolvasási készség, lényegkiemelés, figyelemkoncentráció, kommunikációs készség fejlesztése

Életkori ajánlás   Időkeret

7. évfolyam

10 perc + változó perc

Eszközigény

Boldog békeidők tabló nemzetiségi térképe, történelematlasz, hangrögzítő, jegyzetfüzet, íróeszköz, műszaki lap, vonalzó, filcek

A gyakorlat leírása

A tabló térképének vizsgálata során segítsük a diákokat, hogy azonosítsák be a korszak – térképen megjelenített – nemzetiségeit. Ezt követően az atlasz segítségével állapítsuk meg, hogy a mi lakóhelyünkön vajon milyen nemzetiségek fordulhatnak elő. A foglalkozás bővített változatában bevezethető az anyakönyvek vizsgálata, a foglalkozás kiegészíthető egy levéltári látogatással, de akár a temető bejárásával és az ottani információk vizsgálatával is. A feladat harmadik és egyben leghosszabb fázisa a saját nemzetiségi kötődésekkel is kibővített családfa elkészítése. Ez maradhat a kutatás és jegyzet szintjén, de a diákok el is készíthetik saját családfájukat.

4**Becsüld meg!**

Fejlesztő hatás

Figyelemkoncentráció, becslés, mérés, logikai készségek fejlesztése

Életkori ajánlás   Időkeret

7. évfolyam

5–10 perc

(kérdések számától függően)

Eszközigény

Boldog békeidők tabló, füzet, íróeszköz, vetítő, laptop

A gyakorlat leírása

Egyszerű fejlesztő/bemelegítő gyakorlat. Vegyük a tabló egyik olyan épületét, amelynek ismertek a méretei, majd adjuk meg az egyik méretét, és kérdezzünk rá a többire. A diákok próbálják megbecsülni a kérdezett fal, torony, kupola szélességét, magasságát, egyéb tulajdonságát.

Megjegyzések

A feladat bármely másik tabló segítségével, de egyéb képekkel is jól játszható, akár pontokra is, ezzel izgalmasabbá téve a játékot.

Nézd meg a korszakról szóló videót!

5

Közös számonkérés**Fejlesztő hatás**

Logikus gondolkodás, önálló szövegalkotási készség, együttműködés, asszertivitás fejlesztése

Életkori ajánlás   Időkeret

7. évfolyam

maximum 45 perc

Eszközigény

Boldog békeidők tabló, annak hátoldali szövegei és képei, valamint a kapcsolódó animáció, tankönyvi szövegek és képek, feladatlapok, íróeszközök, atlasz

A gyakorlat leírása

A tanulók együttműködésén alapuló számonkérés elsőre szokatlan hangzó technikája rejtetten számos készséget fejleszt. A tanulók csoportokba rendeződnek, és mindegyikük kap egy-egy feladatlapot. Ezt adott időre kitölti, majd a csoport egyik tagjával cserélve átolvassa és kiegészíti a társa hiányait, a másik pedig az övét. Ezután a csoport minden tagja elmondja a véleményét, majd közösen kialakítják a feladat megoldását a teljes osztállyal. A feladat nemcsak számonkérésre, de gyakorlásra is kiválóan alkalmas.

Megjegyzések

Ajánlás: az objektívebb mérés érdekében kérjünk számon úgy, hogy a feladatok egy része önállóan megoldandó, egy része kollektívan kivitelezendő legyen.

6

„Fészbúk”**Fejlesztő hatás**

Logikai gondolkodás, együttműködés, vizuális kultúra, digitális készségek fejlesztése

Életkori ajánlás   Időkeret

7. évfolyam

35 perc

Eszközigény

Boldog békeidők tabló, annak hátoldala és a kapcsolódó animáció, A/3-as lap, rajz- és íróeszközök

A gyakorlat leírása

A híres személyek élettörténetének feldolgozására alkalmas technika lehet, ha a diákok elkészítik az adott személyek Facebook-profilját. Először vizsgáltsuk meg, mit is tartalmaz egy Facebook-profil, amelyből kiválasztjuk, hogy melyek jelenjenek meg a híres ember profiljában. A kutatást a tanulók végzik, akár önállóan, akár párban. A kutatást követi a megvalósítás: vezessük rá a gyerekeket arra, hogy a kész mű tényleg nézzen ki úgy, mint egy profiloldal, és ebbe kerüljenek bele az életrajzi adatok. Később ezt „Képgalériában” be is lehet mutatni.

Megjegyzések

A „Képgaléria” kooperatív struktúra leírását lásd a *Szent királyok nemzetsége* tabló ötlettárában.

1. Kit neveztek „Budapest völegényének”? Miről kaphatta a nevét?

Podmaniczky Frigyes politikus és a Fővárosi Közmunkák Tanácsának alelnöke volt. Az ő elképzelései alapján újult meg Budapest, neki köszönhetjük számos sugárút és három Duna-híd tervét is. Sohasem nősült meg, egész életét szeretett városa fejlesztésének szentelte.

3. Milyen tantárgyakat tanultak a diákok a XX. század elején?

Rendkívül érdekes, de pontosan ugyanazt tanulták a fiúk és a lányok is: modern természettudományokat, élő idegen nyelveket (ebből rögtön hármat is kötelező volt tanulni), és még az irodalmi alkotások is napirendre kerültek.

4. Mi történt Sissi gyermekeivel?

Erzsébetnek négy gyermeke született, és nagyon változatos életutat jártak be. Legidősebb gyermekük, Zsófia, kisgyermekként halt meg tifuszban. Gizella megérte a felnőttkort, és Lipót bajor herceg felesége lett. A család harmadik gyermeke, Rudolf trónörökös is tragikus sorsra jutott: 30 éves korában öngyilkos lett. A legfiatalabb gyermek, Mária Valéria házassága révén elnyerte a toszkániai hercegné címet.

5. Kinek az alakját rejti a Nyugat emblémája?

Az embléma Beck Ö. Fülöp munkája, és az asztalnál ülő Mikes Kelemen ábrázolja.

6. Kik láthatók a millenniumi emlékművön?

Szent István, Szent László, Könyves Kálmán, II. András, IV. Béla, Károly Róbert, Nagy Lajos, Hunyadi János és Mátyás, Bocskai István, Bethlen Gábor, Thököly Imre, II. Rákóczi Ferenc Kossuth Lajos. Érdekes, hogy a jobb oldalon eredetileg Habsburg uralkodók (I. Ferdinánd, III. Károly, Mária Terézia, II. Lipót és I. Ferenc József) szobrai álltak.

7. Hogyan működik a robbanómotor?

A robbanómotorok hőerőgépek: az üzemanyag robbanásszerű elégeése közben mechanikai energia jön létre, és ez hajtja meg a járműveket.

8. Honnan ered a „kubikusok” neve?

A német köbméter (Kubikmeter) szóból, mert a kubikusok a megmozgatott föld mennyisége után kapták a fizetségüket.

A vidéki nagyvárosok építésze

Lechner Ödön szecessziós stílusú budapesti épületei nagy sikert arattak. A mezővárosok is igyekeztek követni a népszerűvé vált új irányzatot. Számos vidéki városban építettek fel épületeket szecessziós stílusban: ekkor épült meg a kiskunfélegyházi, a szabadkai és a marosvásárhelyi városháza. A tehetősebb polgárok lakóházaikat is az új stílusban újjátarták fel: számos szép példa látható ezekből is Kecskeméten, Tiszakécskén vagy Temesváron.

Budapest hídjai

A korszakban már készen állt a Lánchíd, ami az első állandó összeköttetést biztosította Buda és Pest között. Ezt 1876-ban a Margit, 1896-ban a Szabadság (akkor Ferenc József), 1903-ban pedig az Erzsébet híd követte. Érdekesség, hogy a hidak a nemesi adómentesség megszűnésének első lépcsőfokát jelentették: a hidpénzt mindenkinek, társadalmi rangra való tekintet nélkül, meg kellett fizetnie.

A krinolin és a turnúr

A század második felében élte újabb reneszánszát a merevített alsószoknya, a krinolin. A sokszor több méteres átmérőjű ruhadarabot váltotta fel a magyar nyelvben csak „fardagály” néven csúfolt turnúr (hátral kitömött, merevített alsószoknya).

A New York kávéház

1894-ben nyitotta meg kapuit a New York kávéház. Pazar belső tere szintekre és több, egymástól csavart oszlopokkal elkülönített tere tagozódott. A bejáratnál szökőkút várta a vendégeket, a termekben velencei csillárok függtek. Volt egy hölgyterem, játék- és biliárdterem is. A XX. századra ez a hely vált a pesti irodalmi élet központjává: számos költő és író karrierje indult el itt, a „kutyanyelvekre” – vagyis a kávé mellé ingyen kapott lapokra – írt művekkkel.

Két ülésterem

A Parlament északi szárnyában a felsőház, a déliben az alsóház ülésterme kapott helyet, amelyek tükörképei egymásnak. Az alsóházi társalgóban a padlószőnyeg piros, a felsőháziban kék, mivel a felsőház tagjai nemesek voltak. Róluk azt tartották, hogy kék a vérük.

Tisza Kálmán

Borosjenői Tisza Kálmán a leghosszabb ideig hatalmon lévő magyar miniszterelnök volt. Generálisnak csúfolták, míg követőit mame-lukoknak (az egyiptomi szultán elit testőrei után). Miniszterelnöksége idején szilárdult meg a dualista államberendezkedés.

Unicum

II. József számára háziorvosa, Zwack József készítette el az alkoholos gyomorkeserűt. A császár a legenda szerint elismerően kiáltott fel: „Das ist ein Unicum”. A gyógynövényekből főzött likőr, az Unicum innen kapta a nevét. Gyáruk és központjuk 1892 óta Budapesten áll, a Dandár utcában.

A Hősök tere

A hatalmas tér három fő eleme az 1896-ban épült Műcsarnok, az 1906-ban átadott Szépművészeti Múzeum (az ország utolsó eklektikus stílusú középülete) és a kettőt vizuálisan összekötő millenniumi emlékmű.

A nemzetiségek

A dualizmus évtizedeiben országunkban 11 nemzetiség élt, és a magyar anyanyelvűek aránya csak 46% volt. A román, a szerb, a horvát, a szlovák és a német nemzetiségi csoportok mellett fontosak voltak még a zsidó és cigány kisebbségek.

Ganz Ábrahám

Egy református tanító legidősebb fiaként született. Karrierje során későbbi utódával, Mechwart Andrással dolgozott együtt: közös szabadalmuk a kéregöntésű vasúti kerék. Nem érte meg a vállalat nemzetközi sikereit: 1867-ben öngyilkos lett.

Weiss Manfréd

A másik iparos óriás még gyerek volt, mikor Ganz élete véget ért: a legfiatalabb Weiss fiú Hamburgban tanult kereskedelmet, majd 1882-ben alapította meg a Weiss Manfréd Acél- és Féműveket. Eleinte konzervet, később hadianyagot gyártottak.

A vasúthálózat kiépülése

A magyar vasúthálózat kiépülése a XIX. században alapított számos magánvasút-társaságnak volt köszönhető. A dualizmus évtizedeire azonban az eladósodó vállaltok mind állami kézbe kerültek: megszületett a Magyar Királyi Államvasutak. A Baross Gábor miniszter által kidolgozott zónatarifa-rendszer a mai napig az európai vasutak díjszabásának alapja.

A vízi szállítás

A XIX. században a még kevésbé fejlett szárazföldi útvonalak helyett a nagy folyókon szállították a létfontosságú árukat (gabonát és fát). A szabályozott vízi utakon és a Dunát a Tiszával összekötő Ferencsatornán gyakran láthatott az ember „bögőshajót” és nagy tutajokat.

Az állatkert

A Fővárosi Állat- és Növénykert Magyarország legrégebbi és legnagyobb gyűjteménnyel rendelkező állatkertje. 1866-os megnyitásától egészen az 1950-es évekig, az első vidéki állatkertek megalapításáig az ország egyetlen ilyen intézménye volt. A Városligetben 18,4 hektáron fekvő állatkert 1986 óta természetvédelmi terület.

A tabló stílusa

A szecesszió latin eredetű szó, a siccēdo igéből ered, és kivonulást, elszakadást jelent. A XIX. század végének új művészeti irányzata, amely Bécsben alakult ki a század utolsó éveiben. Jellemzői az élénk színek, a geometrikus ábrázolások és a növényi díszítés. Alkotói szakítani akartak mindennel, amit a korabeli akadémikus művészet képviselt. Legjelentősebb magyar képviselője a híres építész, Lechner Ödön, aki népszerűvé tette a szecessziót mint nemzeti stílust.

A kislejtő

A földalatti tervezését és kivitelezését a Siemens&Halske cég végezte, a megállókat borító csempéket a pécsi Zsolnay-gyár készítette. A majd 2 év alatt elkészült kéregvasutat maga az uralkodó adta át a közönségnek 1896. május 3-án.

Az első magyar autó

Az első magyar gyártású autó 1905-ben a Posta számára készült. Tervezője és építője Csonka János – a karburátor feltalálója – nem rendelkezett diplomával, de nyugdíjazása előtt a Mérnöki Kamara feljogosította a gépészmérnöki cím használatára.